

Levde som marinbiologens «Indiana Jones»:

Fant yrende liv i polarnatta

Se hva forskerne fant i polarnatta

Av TOR-HARTVIG BONDØ
(VG) 22.02.2016 10:21

TRONDHEIM (VG) I den svarte polarnatten stakk forskerne hodene under vann i stummende mørke. Der fant de et yrende liv og arter man ellers bare finner på store havdyp.

Her levde de like under havflaten- i mørketiden som forskerne trodde var livløs.

– Siden første tokt for seks år siden har jeg hatt følelsen å få leve som en marinbiologisk Indiana Jones. Turene i polarnatten har vært en oppdagelsesreise, der vi, når vi er i ferd med å studere en ny oppdagelse, plutselig finner helt nye ting, sier professor ved NTNU, Geir Johnsen.

– Oppfatningen har jo lenge vært at den bekmørke polarnatten, vinteren og den mørke tiden har vært livløs. At alt skjodde i den lyse årstiden. Så feil har vi altså tatt.

For i den svarte natten er det et yrende liv like under havflaten og helt oppe i fjæra.

Vi finner arter vi aldri har trodd skulle være der. Noen arter, blant annet laksesild, har vi tidligere funnet bare på store havdyp. Dypere enn 200 meter. Når vi var ute i polarnatten dro vi opp en kopp med vann når vi satt i gummibåten. I koppen kunne vi se laksesilda lyse – utenfor ripa myldret det av dypvannsarten i overflaten, forteller professoren.

Denne saken handler om:

 Svalbard

 Dyrene

Unikt

NTNU, Universitetet i Tromsø og Universitetet i Svalbard har jobbet sammen om toktene i polarnatten rundt Svalbard. Her jobber biologer, teknologer, ingeniører

marinarkeologer og geologer sammen i et unikt utforskningsarbeid. Funnene har vakt internasjonal oppsikt, og professoren mener oppdagelsesreisen i polarnatten så vidt har begynt. Tirsdag skal han fortelle om funnene på **NTNU kveld** i Trondheim, en populærvitenskapelig nyskapning der NTNU Vitenskapsmuseet inviterer til åpne foredragskvelder.

MARINBIOLOG: Geir Johnsen, professor ved NTNU.
Foto: TOR-HARTVIG BONDØ

Les også: **APP-eventyr for NTNU-studenter**

– På hvert tokt vi drar ut i vinternatten, finner vi noe nytt. Men allerede fra første tur så vi at vi nok hadde undervurdert hvor viktig lyset er for alt livet. Mennesket oppfatter jo polarnatten som mørk, men selv om solen er 12 grader under horisonten så gir den et svakt lys. Menneskets øye ser ikke dette lyset, men arter som ellers lever på store havdyp kan utnytte det lille som finnes av lys, forklarer forskeren.

Artikkelen fortsetter under bildene.

PÅ GRUNT VANN: Mellom tare og kjente spor etter fjæremark svømte en yngel av uer. Dypvannsfisk på tre meter dyp. Foto: Geir Johnsen, NTNU/UNIS

Litt lys

Måneskinnet er nok for mange, og de har kunnet måle hvordan dyreplankton svømmer opp og ned i vannmassene ut fra hvor sterkt månelyset er. Skinner det mye svømmer de ned i dypet for å rømme unna, slik at de som spiser dem ikke skal finne dem så lett.

Les også: **Polarisen smelter bort**

Forskerne har funnet kalkalgelandskap som du ellers må på store dyp for å finne, som for eksempel i Mexicogolfen. Rundt Svalbard er disse på fem meter dyp.

– I vinter fotograferte jeg dypvannsfisken uer på tre meters dyp. Der vi ikke har trodd det var særlig liv, myldrer det. Hadde jeg strandet på Svalbard i om vinteren, skulle jeg levd godt bare jeg hadde hatt med meg dykkerdrakten. Det er plenty mat helt inne i tarebeltet.

Blant isen finner vi også en rekke fuglearter som overvintrer i mørket. Alkekonge, teist, polarlomvi, havhest, krykkjer og polarmåke lever der.

– Og de lever godt. De er fete og når vi sjekker mageinnholdet er de full av mat. Under

et dykk kom plutselig en polarlomvi svømmende, mens han forsynte seg grådig av krill som lyset fra dykkerlykten hadde trukket til seg. Den var så ivrig at den svømte rett på oss. En artig opplevelse og det ble en fin video, forteller Geir Johnsen.

Les også: [421 millioner færre fugler i Europa](#)